

Legszebb perceink

8 Élénk színű átörökített motívumok, autentikus népzene új köntösben. Egy közös találkozás során páros interjút készítettünk Kósa Klára keramikussal és Csik János népzénnel.

Száraz vedrek földjén

10 A napokban hiába esett sok eső, az aszály nagy károkat okozott a magyar mezőgazdaságban. Kiegyeztek a kaszálók, legelők, alig találni tápláló fűvet is.

Látásmódok találkozása

14 Kilencven éve működik fotóklub Debrecenben. Máthé András klubvezetőt kérdezve kíváncsiak voltunk arra, hogy kik fényképeztek akkoriban.

Hatósági áras a tűzifa

(2. oldal)

www.szabadjold.hu · e-mail: info@szabadjold.hu

SZABAD FÖLD

78. évfolyam,
38. szám
2022. szeptember 23.
Ára: 395 forint
Éves előfizetőknek: 286 Ft
2,16 EUR, 204 DIN, 7,9 RON

A magyar vidék lapja

A királynő utolsó útja

Írásunkban II. Erzsébetre emlékezünk a 16. oldalon

Tanultak és szülnének

A MAGYAR FIATALOK alapvetően házasságban képzelik el az életüket, többségük két gyermeket szeretne. Hogyan hat az elhúzódió tanulás, a diplomaszerezés a gyermekvállalásra? Mennyire optimisták, és mitől tartanak leginkább a mai fiatalok? Egyáltalán: kit tekinthetünk ma a fiatal korosztályhoz tartozónak? Többek között ezekről a kérdésekről is beszélgettünk dr. Székely Leventével, a Mathias Corvinus Collegium Ifjúságkutató Intézetének igazgatójával.

– A „Fiatal, diplomás, nő és gyermeket akar” című kutatásuk a 15 és 29 év közötti korosztályt vizsgálta. Manapság egy 15 éves még gyerek, számosan még a húszas éveik végén sem kezdik meg a felnőttéletüket. Mennyire szűk, illetve tág ez a korhatárbeli besorolás?

– Adataink egy reprezentatív, húsz évre kiterjedő ifjúságkutatásból származnak. Négyévente végeztünk adatfelvételt, az utolsót 2020-ban. Tizenkétezer fiatalat kérdeztünk meg a Kárpát-medencén belül, de nemcsak a nagy elemszámú minta teszi különlegessé ezt a kutatást, hanem a vizsgált széles témakör is: a gyermekvállalástól kezdve a médiafogyasztási szokásokon át a fiatalokat érintő szinte minden kérdésre kiterjedően. Hogy melyik korosztályt tekintjük ifjúságnak, arról szakmai vita zajlik. Klasszikusan a 15–29 életév közöttieket soroljuk ebbe a kategóriába. A vita abból fakad, hogy az utóbbi néhány évtizedben kissé felborultak azok a korábbi egyszerű életszakaszok, miszerint van gyermekkor, ifjúkor, felnőttkor és idősor. Elméletileg az ifjúság életszakaszában kellene megtörténniük az olyan eseményeknek, mint a legmagasabb iskolai végzettség megszerzése, a saját egzisztencia megteremtése, a családalapítás. Ezek a mérföldkövek azonban már jórészt kikerültek a 30. életév alatti szakaszból, a kutatási módszerek pedig helyenként beragadtak. A hosszú távú kutatási programban azonban nem szerencsés változtatni az életkori határokon, már csak az összehasonlíthatóság miatt sem.

– Mennyire gondolkodik másként a világról, a saját jövőjéről ma egy 20 év alatti fiatal, mint aki tíz-tizenöt évvel ezelőtt volt tinédzser?

– Ha tíz év alatt nem is, de az biztos, hogy egy 20–30–40 éves időhorizonton már jelentős különbségek láthatók. Fontos határvonal a rendszerváltozás, mert azáltal is teret kapott a nyugati kultúra, megjelentek a globális fogyasztási szokások, s ezzel az életfelfogásunk, az életvitelünk is megváltozott. Mások a társadalmi elvárások az egyénnel szemben, és a lehetőségek is mások. Ma nemigen lepődünk meg azon, ha valaki 35 évesen még nem döntötte el, mit akar kezdeni az életével, míg ha néhány évtizeddel ezelőtt ezt 20 évesen nem tudta, az komoly problémának számított.

– A kutatásból az is kiderült, hogy a fiatalok döntően házasságban képzelik el az életüket, és több-ségük két gyermeket szeretne. Ehhez

Székely Levente szociológus, az MCC Ifjúságkutató Intézetének igazgatója

GYERMEKPÁRTI FIATALOK. Habár a 15–29 éves fiatalok túlnyomó többsége gyermektelen, 83 százalékuk inkább vagy nagyon fontosnak tartja, hogy legyenek gyermekei. Mindössze 3 százalék nem tud ebben a kérdésben egyértelműen állást foglalni. A nemek szerint jelentős különbség mutatkozik: míg a lányok-nők fele nagyon fontosnak tartja, hogy gyermeket vállaljon, addig a fiúk-férfiak esetében ez mindössze egyharmados arányt tesz ki. Ha iskolai végzettség szerint vizsgálódunk, megállapíthatjuk, hogy a leghatározottabb gyermekpárti véleménnyel a diplomások jellemezhetők: 52 százalékuk nagyon fontosnak tartja a gyermekvállalást, míg ez az arány érettségi alatt nem éri el a 40 százalékot. Nincs olyan csoport, amely a diplomás nőknél (61 százalék) fontosabbnak tartaná, hogy gyermekei szülessenek. (Forrás: Ifjúságkutató Intézet)

a Központi Statisztikai Hivatal felmérése szerint a 18–34 éves magyarok 62 százaléka még a szüleinek élt 2019-ben. Sok az egyedülálló fiatal, úgy tűnik, hogy párt találni sem egyszerű manapság...

– Az általunk vizsgált 20 éves időtartamban folyamatosan növekszik az egyedülálló fiatalok aránya. Míg 2000-ben ez 70 százalék alatt volt, most már nagyjából a háromnegyedük mondja, hogy nőten vagy hajadon. Nehéz kapcsolódni, párt találni. Mi ennek az oka? Könynyű lenne a pandémiára mutogatni, mert 2020 végén arra a kérdésre, hogy „jelenleg mi a fiatalok legnagyobb problémája”, a klasszikus nehézségek mellett, mint például a pénztelenség, megjelent a baráti kapcsolatok, közösségek hiánya is. Márpedig a párválasztásban leginkább a minket körülvevő baráti, közösségi kapcsolatokra támaszkodunk. Igaz, már léteznek olyan eszközök, mobilalkalmazások, melyek segítségével óriási a merítési lehetőség, a fiatalok válogathatnak a potenciális partnerek között. Azonban a sok alternatíva bonyolítja is a választást, hiszen mindig adódhat

jobb vagy szebb, mindig jöhet olyan, aki ideálisabb partner lehet. Ez pedig megnehezíti, hogy megtaláljuk azt az egyet, aki mellett végül letesszük a voksunkat. Így e sorsfordító döntések időben kitolódhatnak.

– Elmondhatjuk tehát, hogy sok mai fiatal fél a döntéshozataltól, a felelősségvállalástól?

– Nem annyira félnek, mint inkább elodázzák, kívárnak. Lehet ez persze racionális stratégia. Az utóbbi időkben fokozódott a bizonytalanság világunkban, társadalmunkban. Márpedig egy bizonytalan helyzetben logikus, ha azt mondjuk, várunk kicsit, hogy tisztuljon a kép, lássuk, merre van az előre. Ugyanakkor ne szépsítsük: a fiatalok egy része kényszerűségből vagy kényelemből ragad benn a családi fészekben, élve az „mamahotel” és a „papabank” nyújtotta előnyöket.

– A hazai fiatalok egészen kis részének van csak gyermeke. Ennek egyik leggyakoribb lehetséges oka az oktatási rendszerben eltöltött idő kitolódása, amellyel kapcsolatban az utóbbi napokban komoly vitát váltott ki az a sokak által félremagya-

rázott gondolat, miszerint „a nők jelentős felülreprezentáltsága a felsőoktatásban demográfiai problémát is okoz”. Sokan ezt úgy fordították le, hogy a kormány vissza akarja őket zavarni a fakanálhoz. Ezzel szemben az önképzésük alapján szerint a legtöbb utódot a diplomás nők tervezik: átlagosan 2,1 gyermeket szeretnének.

– A családalapítás fontossága az iskolai végzettséggel együtt növekszik. A diplomások számára a legfontosabb, hogy gyermekeik szülessenek, s közülük is kiemelkednek a nők. Am tudjuk azt is, hogy az iskolai végzettség erősen összefügg az életkorral. Abban persze van igazság, hogy az oktatással töltött idő a megszületett gyermekek számát tekintve inkább negatív, mint pozitív hatású. Ez egyszerűen a biológiai tényezőkből fakad. Mert hiába szeretne egy pár nagycsaládot, ha a nő a harmincas éveinek közepén ad életet az első gyermekének.

– A nukleáris család a XX. század szülőite, előtte kiterjedt családokban éltek az emberek, többnyire egy háztartásban, ami megkönnyítette a gyermekvállalási döntések meghozatalát is.

– A család nyújtotta támaszra valóban nagy szükség van, de amikor a gyermekvállalásról kérdezzük a fiatalokat, zömmel nem erre koncentrálnak. Viszont amikor küszöbön áll a családalapítás, fontossá válik a familia segítség. Nem véletlen, hogy akik külföldön vállaltak munkát, s ott ismerték meg a partnerüket – vagy már együtt mentek ki –, hazatérnek, ha a gyermekvállalásra kerül sor. És nemcsak azért, mert a magyar védőnői szolgálat és terhesgondozás egyedülálló, hanem mert itthon van a támogató közeg.

– Vajon mennyire derülátók a fiatalok, mitől szoronganak, és mindez mennyire befolyásolja a terveiket?

– Sokkal többen vannak, akik bizakodva tekintenek a jövőbe, mint akik félnek tőle. A kutatás adatfelvétele 2020 őszén és télén volt, benne jártunk a pandémia második hullámában. A jövőhöz kapcsolódó félelmek között elsőként egy potenciális új járványt, másrészt a klímaváltozást említették. Ezeket követte a lehetséges rossz kormányzástól, illetve egy következő gazdasági válságtól való félelem, s csak jóval ezután említették a háború kockázatát. Biztos vagyok benne, ha most kérdeznénk meg, a háború sokkal inkább foglalkoztatná az ifjú korosztályt. **Habek Erzsébet**